

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานิยธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขต
ทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
PARTICIPATORY ADMINISTRATION OF ACADEMIC AFFAIRS BASED ON
SARANIYADHAMMA VI OF SCHOOLS IN THE THUNG YAI CLUSTER UNDER THE
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NAKHON SI THAMMARAT

¹ฤทธิ์รงค์ ชูลี Rittirong Choolee ²พระครูสุเมตปริยัติคุณ Phrakhrusumetpariyattikhun

³ปรีชา สามัคคี Pricha Samakkhi

^{1, 2, 3}มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author E-mail: 6703202100@mcu.ac.th

Article Received: April 11, 2026. Revised: August 25, 2026. Accepted: August 28, 2026.

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานิยธรรม 6 และ 3) เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานิยธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมด้วยการใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 138 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานิยธรรม 6 ด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 5 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และระยะที่ 3 นำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานิยธรรม 6 การสนทนากลุ่มและแบบประเมินแนวทางจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมโดยภาพรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ตามลำดับ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานิยธรรม 6 พบว่า แนวทางที่พัฒนาขึ้นครอบคลุมการบริหารงานวิชาการ 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศภายในสถานศึกษา และการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมและการบูรณาการหลักธรรมเพื่อเสริมสร้างความร่วมมือในองค์กร 3) ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานิยธรรม 6 พบว่า แนวทางดังกล่าวมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม, สารานิยธรรม 6, การบริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to: 1) study the current state of participatory academic administration in schools within the Thung Yai School Cluster; 2) investigate guidelines for participatory academic administration based on the Saraniyadhamma VI; and 3) propose and evaluate the guidelines for participatory academic administration based on the Saraniyadhamma VI in schools under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat. This study employed a mixed-methods research design conducted in three phases. Phase 1 examined the current state of participatory academic administration using questionnaires administered to a sample of 138 participants. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. Phase 2 investigated guidelines for participatory academic administration based on the Saraniyadhamma VI through interviews with five key informants. The data were analyzed using content analysis. Phase 3 focused on presenting and evaluating the guidelines through focus group discussions and evaluation forms completed by seven experts. The data were analyzed using content analysis.

The findings revealed that: 1) The overall state of participatory academic administration, as well as all five aspects, was at the highest level. These aspects were instructional management, curriculum development, measurement and evaluation, internal school supervision, and the development of educational media and technology, respectively. 2) The developed guidelines covered five key areas of academic administration: curriculum development, instructional management, measurement and evaluation, internal supervision, and media and technology development, emphasizing participatory processes and the integration of moral principles to enhance organizational collaboration. 3) The results of the presentation and evaluation of the guidelines indicated that they were appropriate, feasible, and useful. The guidelines can be effectively implemented to enhance academic administration in educational institutions.

Keywords: Participatory Academic Administration, Saraniyadhamma VI, Educational Administration

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานในการขับเคลื่อนประเทศทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม โดยเฉพาะในบริบทของโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งในมิติของเทคโนโลยี สังคม และเศรษฐกิจ การจัดการศึกษาจึงมีอาจดำรงอยู่ภายใต้กรอบคิดแบบเดิมที่เน้นเพียงการถ่ายทอดองค์ความรู้ หากจำเป็นต้องปรับบทบาทไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะเชิงซับซ้อน ทั้งด้านการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การสื่อสาร และการดำรงชีวิตอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม อย่างไรก็ตาม แม้จะมีความพยายามปฏิรูปการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่การยกระดับคุณภาพการศึกษาไทยยังคงเผชิญข้อจำกัดเชิงโครงสร้างและเชิงกระบวนการ โดยเฉพาะในระดับสถานศึกษา ซึ่งเป็นหน่วยปฏิบัติการหลักของระบบการศึกษา

ในเชิงนโยบาย รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้รัฐต้องจัดการศึกษาอย่างทั่วถึงและมีคุณภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560) ขณะที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ได้เน้นย้ำถึงหลักการกระจายอำนาจและการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ซึ่งสะท้อนถึงความพยายามในการปรับโครงสร้างการบริหารการศึกษาให้มีความยืดหยุ่นและตอบสนองต่อบริบทพื้นที่มากยิ่งขึ้น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาในเชิงปฏิบัติ กลับพบว่า “หลักการ” ดังกล่าวยังมิได้ถูกแปรสภาพไปสู่ “การปฏิบัติ” อย่างมีประสิทธิภาพในหลายบริบทของสถานศึกษา กล่าวคือ แม้จะมีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในเชิงนโยบาย แต่กระบวนการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษายังคงมีลักษณะกึ่งรวมศูนย์ การตัดสินใจยังคงกระจุกตัวอยู่ที่ผู้บริหารระดับสูง ขณะที่บทบาทของครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมักจำกัดอยู่ในระดับการปฏิบัติตามมากกว่าการมีส่วนร่วมเชิงนโยบายหรือเชิงกลยุทธ์ ปรากฏการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ (policy-practice gap) ที่ยังคงดำรงอยู่ในระบบการศึกษาไทย

ภายใต้กรอบแนวคิดดังกล่าว “การบริหารงานวิชาการ” ซึ่งถือเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษา กลับกลายเป็นพื้นที่ที่สะท้อนปัญหาดังกล่าวอย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคุณภาพผู้เรียน ทั้งในด้านหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล และการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี (พระสมุทรสมพร อุซุมโม, 2564) แม้นักวิชาการจะได้เสนอกรอบแนวคิดและองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการไว้อย่างเป็นระบบ เช่น Miller, Faber and Shearron (อ้างใน ศุภชัย บุญนาง, 2565) ที่เน้นความเป็นระบบของการวางแผน การดำเนินงาน และการพัฒนาครู แต่ในทางปฏิบัติยังพบว่าการดำเนินงานมักขาดความต่อเนื่อง ขาดการบูรณาการ และที่สำคัญคือขาด “การมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง” ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง จากข้อจำกัดดังกล่าว แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม (Participative Management) จึงถูกนำเสนอในฐานะกลไกสำคัญในการลดช่องว่างดังกล่าว โดยเน้นการเปิดพื้นที่ให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของกระบวนการบริหาร ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ซึ่งในเชิงทฤษฎีถือว่าเป็นแนวทางที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหาร ลดแรงต้าน และเสริมสร้างความเป็นเจ้าของร่วมในองค์กร (นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินตา ศิริวรรณ, 2560)

อย่างไรก็ตาม แม้แนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมจะได้รับการยอมรับในเชิงทฤษฎีอย่างกว้างขวาง แต่ในบริบทของสถานศึกษาไทย การนำไปใช้ยังคงเผชิญข้อจำกัดในเชิงวัฒนธรรมองค์กรและโครงสร้างอำนาจ กล่าวคือ ระบบบริหารยังคงมีลักษณะเชิงลำดับชั้นและวัฒนธรรมองค์กรยังให้ความสำคัญกับอำนาจตามตำแหน่งมากกว่าการมีส่วนร่วมเชิงกระบวนการ ส่งผลให้การมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นในทางปฏิบัติอาจ

เป็นเพียงการมีส่วนร่วมเชิงสัญลักษณ์ มากกว่าการมีส่วนร่วมเชิงสาระในอีกมิติหนึ่ง การบริหารสถานศึกษามักให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพเชิงเทคนิคมากกว่ามิติด้านคุณธรรมและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทั้งที่ในความเป็นจริงแล้ว การบริหารที่ขาดมิติด้านคุณธรรมอาจนำไปสู่ความขัดแย้ง ความไม่ไว้วางใจ และการขาดความร่วมมือภายในองค์กร ดังนั้น การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะหลักสาราณียธรรม 6 ซึ่งเน้นการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ ความเอื้ออาทร และความเป็นเอกภาพ มาประยุกต์ใช้ในการบริหาร จึงเป็นแนวทางที่มีนัยสำคัญในเชิงการเติมเต็มมิติที่ขาดหายไปของการบริหารสมัยใหม่ (ณัฐภรณ์ สมภาร, 2566) อย่างไรก็ตาม จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า แม้จะมีการศึกษาการบริหารงานวิชาการ การบริหารแบบมีส่วนร่วม และหลักสาราณียธรรม 6 แยกส่วนกันอยู่พอสมควร แต่ยังขาดการศึกษาที่บูรณาการทั้งสามมิติเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในบริบทของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในพื้นที่สหวิทยาเขต ซึ่งมีลักษณะเฉพาะด้านบริบทและโครงสร้างการบริหาร ส่งผลให้เกิดช่องว่างเชิงองค์ความรู้ที่ควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติม เมื่อพิจารณาในบริบทของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งด้านบริบทชุมชน ทรัพยากร และศักยภาพของบุคลากร ยิ่งสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการที่สามารถผสานทั้งการมีส่วนร่วมและคุณธรรมเข้าด้วยกันอย่างเป็นรูปธรรม

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ในการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เพื่อสร้างกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการประกอบการวางแผนพัฒนาประสิทธิภาพของการบริหารจัดการการศึกษาที่สามารถตอบโจทย์ทั้งในเชิงประสิทธิภาพและเชิงคุณธรรม อันจะนำไปสู่การพัฒนาการบริหารสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
3. เพื่อนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางความสัมพันธ์ระหว่างประชากรและกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 13 คน และครูในโรงเรียน จำนวน 125 คน รวมทั้งสิ้น

138 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม มี 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับตามหลักของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการมีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ ศึกษาปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับตามหลักของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2554) และตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เป็นคำถามที่เปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้อย่างเสรี เพื่อให้ผู้ตอบได้แสดงความคิดเห็นอย่างกว้าง ๆ นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ซึ่งมีค่าความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60 – 1.00 แล้วไปทดลองใช้ (Try Out) หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม ซึ่งคำถามทุกข้อมีค่าความเชื่อมั่นโดยรวมเท่ากับ 0.98 และค่าความเชื่อมั่นรายข้ออยู่ระหว่าง 0.58 – 0.89 เก็บรวบรวมแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสараณิยธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช นำผลในระยะที่ 1 มาจัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล 5 รูป/คน โดยเลือกแบบเจาะจง แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสараณิยธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมและบูรณาการหลักสараณิยธรรม 6 ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาหลักสูตร การมีส่วนร่วมและบูรณาการหลักสараณิยธรรม 6 ในการดำเนินงานด้านการจัดการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมและบูรณาการหลักสараณิยธรรม 6 ในการดำเนินงานด้านการวัดและประเมินผล การมีส่วนร่วมและบูรณาการหลักสараณิยธรรม 6 ในการดำเนินงานด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมและบูรณาการหลักสараณิยธรรม 6 ในการดำเนินงานด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาสังเคราะห์และสรุปเป็นแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสараณิยธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ระยะที่ 3 นำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสараณิยธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในขั้นตอนนี้ คือ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 7 รูป/คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เป็นผู้ร่วมประชุมกลุ่มสนทนาในการนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม

ร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบประเมินการสนทนากลุ่ม ซึ่งมี องค์ประกอบ คือ ชื่อเรื่อง หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ของแนวทาง แนวทางการดำเนินงาน ปัจจัยที่ ส่งผลต่อความสำเร็จ และการติดตามและประเมินผล โดยเป็นการประเมินความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และ ความเป็นประโยชน์ ถ้าข้อมูลจากการสนทนากลุ่มมาวิเคราะห์โดยนำความเห็นและข้อเสนอแนะของ ผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มมาจัดทำแนวทาง

สรุปผลการวิจัย

1. สภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า

1.1 สภาพการบริหารงานวิชาการโดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนา หลักสูตร ส่วนด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับสภาพการบริหารงานวิชาการ ของโรงเรียนในสหวิทยาเขต ทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.63	0.45	มากที่สุด
2. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.67	0.42	มากที่สุด
3. ด้านการวัดและประเมินผล	4.60	0.46	มากที่สุด
4. ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา	4.57	0.50	มากที่สุด
5. ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.56	0.47	มากที่สุด
รวม	4.60	0.43	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับสภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาราย ด้าน พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ส่วนด้านการ พัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการโดยรวมมีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก เมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมี ส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านการมีส่วนร่วมคิด วิเคราะห์ ศึกษาปัญหา	4.38	0.60	มาก
2. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.34	0.70	มาก
3. ด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน	4.38	0.70	มาก
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน	4.51	0.50	มากที่สุด
5. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.40	0.65	มาก
รวม	4.40	0.58	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ส่วนด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานิยธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช มีลักษณะเป็น “กรอบการดำเนินงานเชิงบูรณาการ” ที่ผสมผสานระหว่างหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับหลักธรรมทางพุทธศาสนา เพื่อสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อความร่วมมือและการพัฒนาร่วมกัน พบว่า

2.1 ด้านการพัฒนาหลักสูตร พบว่า กระบวนการพัฒนาหลักสูตรที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบ และเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเหมาะสม จะช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาหลักสูตรมีประสิทธิภาพและเกิดผลสัมฤทธิ์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ การดำเนินงานร่วมกันภายใต้บรรยากาศของความร่วมมือ ความปรารถนาดี และการเคารพซึ่งกันและกัน (เมตตาทายกรรม เมตตาจริกรรม และเมตตาโมกรรม) จะช่วยสร้างความไว้วางใจและความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง (ทฤษฎีสามัญญตา) กล่าวได้ว่าแนวทางดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการยกระดับคุณภาพหลักสูตรและการจัดการศึกษา อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพและสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีคุณภาพและยั่งยืน

2.2 ด้านการจัดการเรียนการสอน พบว่า การจัดการเรียนการสอนที่ดำเนินการบนพื้นฐานของการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและการปฏิบัติต่อกันด้วยความปรารถนาดี ความร่วมมือ และการเคารพซึ่งกันและกัน (เมตตาทายกรรม เมตตาจริกรรม และเมตตาโมกรรม) จะช่วยส่งเสริมให้กระบวนการเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพและนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างแท้จริง ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการจัดการเรียนรู้ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของกระบวนการเรียนรู้ (ทฤษฎีสามัญญตา) พร้อมทั้งสร้างบรรยากาศของความร่วมมือและการแบ่งปันองค์ความรู้ร่วมกัน (สาธารณโภคี) และเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

2.3 ด้านการวัดและประเมินผล พบว่า กระบวนการวัดและประเมินผลที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูในกลุ่มสาระ หัวหน้ากลุ่มสาระ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะช่วยส่งเสริมให้การประเมินผลการเรียนรู้มีความถูกต้อง โปร่งใส และเป็นธรรม ทั้งนี้ การดำเนินงานภายใต้มาตรฐานเดียวกัน (ศีลสามัญญตา) ในบรรยากาศของความร่วมมือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ (เมตตาจริกรรม) และการยึดถือแนวทางการดำเนินงานร่วมกัน (ทฤษฎีสามัญญตา) จะช่วยสร้างความไว้วางใจและความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้เกี่ยวข้อง กล่าวได้ว่าแนวทางดังกล่าวมีส่วนสำคัญ

ในการพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลให้มีคุณภาพ และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

2.4 ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะช่วยส่งเสริมให้การพัฒนาวิชาชีพครูและการจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ การดำเนินงานภายใต้บรรยากาศของความร่วมมือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ (เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม และเมตตามโนกรรม) การมีเป้าหมายร่วมกัน (ทฤษฎีสามัญญตา) และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (สาธารณโภคี) จะช่วยสร้างความไว้วางใจและความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษา ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่าการนิเทศภายในที่ดำเนินการบนพื้นฐานของความร่วมมือและการพัฒนาร่วมกันดังกล่าว เป็นกลไกสำคัญที่ช่วยยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

2.5 ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา พบว่า กระบวนการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ดำเนินการอย่างเป็นระบบและเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จะช่วยส่งเสริมให้สื่อที่พัฒนาขึ้นมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ การดำเนินงานภายใต้บรรยากาศของความร่วมมือ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ (เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม และเมตตามโนกรรม) กำหนดทิศทางในการพัฒนาเดียวกัน (ทฤษฎีสามัญญตา) และการแบ่งปันองค์ความรู้ร่วมกัน (สาธารณโภคี) จะช่วยสร้างความเข้าใจและความไว้วางใจระหว่างบุคลากรที่เกี่ยวข้อง กล่าวได้ว่าแนวทางดังกล่าวมีส่วนสำคัญในการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างยั่งยืน

3. การนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสาราณียธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า แนวทางที่พัฒนาขึ้นมีลักษณะเป็นกรอบการดำเนินงานเชิงระบบที่มีองค์ประกอบครบถ้วน ประกอบด้วย หลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ แนวทางการดำเนินงาน ปัจจัยความสำเร็จ และการติดตามประเมินผล ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและเอื้อต่อการนำไปใช้ในทางปฏิบัติ ทั้งนี้ แนวทางดังกล่าวได้ผ่านการตรวจสอบความเหมาะสมโดยการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งมีความเห็นสอดคล้องกันว่า แนวทางมีความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับสูง สะท้อนถึงความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา และความสมบูรณ์ทั้งในเชิงโครงสร้างและเชิงเนื้อหา

เมื่อพิจารณาเชิงเนื้อหา พบว่า แนวทางดังกล่าวครอบคลุมการบริหารงานวิชาการทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศภายในสถานศึกษา และการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยบูรณาการกระบวนการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ได้แก่ การร่วมคิด วิเคราะห์ การร่วมตัดสินใจ การร่วมวางแผน การร่วมดำเนินงาน และการร่วมประเมินผล ควบคู่กับการประยุกต์ใช้หลักสาราณียธรรม 6 ได้แก่ เมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรม สาธารณโภคี ศีลสามัญญตา และทฤษฎีสามัญญตา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความสามัคคี ความไว้วางใจ และการมีเป้าหมายร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานทางวิชาการมีความต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

ในเชิงผลลัพธ์รายด้าน พบว่า แนวทางดังกล่าวส่งเสริมให้การพัฒนาหลักสูตรมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น การจัดการเรียนการสอนมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญและส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม การวัดและประเมินผลมีความโปร่งใส เป็นธรรม และสะท้อนศักยภาพของผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน การนิเทศภายในมีลักษณะเป็นกระบวนการพัฒนาเชิงร่วมมือที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู และการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและเอื้อต่อการใช้ทรัพยากรร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้พบผลการวิจัยสำคัญที่นำมาอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสภามหาวิทยาลัยราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของสถานศึกษาในการขับเคลื่อนงานวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบประเด็นเชิงลึกที่ควรนำมาอภิปราย ดังนี้

1.1 ด้านการจัดการเรียนการสอน เป็นภารกิจหลักที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และเป็นรูปธรรมมากที่สุด ครูและผู้บริหารจึงมีความคุ้นเคย มีบทบาทหน้าที่ชัดเจน และเห็นผลของการดำเนินงานได้โดยตรงผ่านพัฒนาการของผู้เรียน จึงส่งผลให้ด้านดังกล่าวมีระดับการดำเนินงานสูงกว่าด้านอื่น โดยเฉพาะข้อที่โรงเรียนมีการนิเทศ กำกับ ติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดในด้านนี้ยิ่งตอกย้ำให้เห็นว่ากลไกการติดตามและพัฒนาการสอนเป็นจุดแข็งสำคัญของสถานศึกษาในพื้นที่วิจัย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐดนัย โกมลาลา และคณะ (2567) ที่พบว่า การนิเทศ กำกับ และติดตามการจัดการเรียนการสอนอย่างสม่ำเสมอ เป็นกลไกเชิงระบบที่สะท้อนความเข้มแข็งของการบริหารงานวิชาการ โดยเอื้อต่อการพัฒนาครูผ่านการสะท้อนผลและปรับปรุงการสอนอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการเรียนรู้และผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรมจึงนับเป็นจุดแข็งสำคัญของสถานศึกษาในการยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

1.2 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา พบว่าสถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนและสังคมในระดับมากที่สุด แสดงถึงการตระหนักถึงบทบาทของหลักสูตรในฐานะเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้ ประเด็นการนิเทศติดตามการใช้หลักสูตรมีระดับต่ำกว่าประเด็นอื่น สะท้อนถึงข้อจำกัดในการกำกับติดตามการนำหลักสูตรไปใช้ให้เกิดผลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของพรทิพย์ เลื่อมใส (2567) ที่พบว่า การพัฒนาหลักสูตรควรดำเนินควบคู่กับการมีส่วนร่วมและการประเมินผลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการใช้หลักสูตรอย่างแท้จริง

1.3 ด้านการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ พบว่ามีการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนรู้ตามมาตรฐาน แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาให้ความสำคัญของการประเมินในฐานะกลไกควบคุมคุณภาพ อย่างไรก็ตาม การขาดคู่มือหรือแนวทางการประเมินที่ชัดเจนยังเป็นข้อจำกัดสำคัญ ซึ่งอาจส่งผลต่อความเป็นมาตรฐานและความเที่ยงตรงของการประเมิน ทั้งนี้สอดคล้องกับจากรัตน์ แก้วรอด และคณะ (2566) ที่พบว่า การพัฒนาระบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีเครื่องมือและแนวทางกลางเพื่อเพิ่มความถูกต้องและลดความคลาดเคลื่อนในการตัดสินผลการเรียนรู้

1.4 ด้านการนิเทศภายในและการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา แม้มีระดับการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น โดยเฉพาะการนำผลการนิเทศไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอน และการบริหารจัดการสื่อเทคโนโลยี สะท้อนข้อจำกัดเชิงระบบในการเชื่อมโยงข้อมูลจากการนิเทศสู่การปรับปรุงงานอย่างเป็นรูปธรรมรวมถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากร ซึ่งสอดคล้องกับสุรัตน์ ศรีตาเดช และคณะ (2568) ที่พบว่า การนิเทศภายในในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องเชื่อมโยงกับระบบการบริหารจัดการ เทคโนโลยี และการพัฒนาศักยภาพครูอย่างเป็นองค์รวม มิฉะนั้นจะไม่สามารถยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

1.5 ด้านการมีส่วนร่วม พบว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานมีระดับสูงสุด ขณะที่การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีระดับต่ำสุด ซึ่งสะท้อนลักษณะการมีส่วนร่วมในสถานศึกษาไทยที่ยังคงเน้นระดับการปฏิบัติมากกว่าระดับเชิงนโยบาย กล่าวคือ ครูและบุคลากรมีบทบาทในการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด แต่ยังมีข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจหรือกำหนดทิศทางสำคัญของสถานศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นผลจากโครงสร้างการบริหารที่ยังมีลักษณะรวมศูนย์ สอดคล้องกับงานของจุฑารัตน์ อนันต์เอื้อ (2567) ที่พบว่า สถานศึกษามีการดำเนินงานด้านการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก สะท้อนถึงการเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทร่วมอย่างต่อเนื่องทั้งในด้านการวางแผน การดำเนินงาน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา อันเป็นปัจจัยสำคัญที่เอื้อต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนและเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดการศึกษาโดยรวม

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณียธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ซึ่งสามารถอภิปรายผลแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการกับหลักสราณียธรรม 6 พบว่า ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณียธรรม 6 ของสถานศึกษาในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ มีลักษณะเป็นกรอบแนวคิดเชิงบูรณาการที่ผสมผสาน “มิติภารกิจทางวิชาการ” กับ “มิติทางสังคมและคุณธรรม” อย่างเป็นระบบ โดยครอบคลุมงานวิชาการหลัก 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศภายในสถานศึกษา และการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ควบคู่กับกระบวนการมีส่วนร่วม 5 ขั้นตอน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการคิดวิเคราะห์ปัญหา การตัดสินใจ การวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล

ในขณะเดียวกัน แนวทางดังกล่าวได้บูรณาการหลักสราณียธรรม 6 อันประกอบด้วยเมตตา มโนกรรม เมตตาจริกรรม เมตตากายกรรม สาธารณโภคี สีลสามัญญตา และทิวฐิสามัญญตา ซึ่งทำหน้าที่เป็นกลไกเชิงคุณธรรมในการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในองค์กร ส่งผลให้การบริหารงานวิชาการมิได้จำกัดอยู่เพียงการดำเนินงานตามภารกิจเชิงเทคนิค หากแต่เป็นกระบวนการทางสังคมที่เอื้อต่อความร่วมมือ ความไว้วางใจ และการมีเป้าหมายร่วมในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ความสอดคล้องกับแนวคิดของปาลิดา นามเสนาะ (2566) ที่เสนอว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณียธรรม 6 ช่วยเสริมสร้างความสามัคคี ความไว้วางใจ และการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้งยังสอดคล้องกับการวิจัยของอัครพล นกทอง (2564) ที่พบว่า หลักสราณียธรรม 6 สามารถประยุกต์ใช้เป็นกรอบในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อสร้างความเป็นเอกภาพขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ในมิติของกระบวนการบริหารแบบมีส่วนร่วม ยังสอดคล้องกับแนวคิดของพระมหาชนะชัย คำแก้ว (2568) ที่พบว่า การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลจำเป็นต้องเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการสำคัญ ได้แก่ การตัดสินใจการดำเนินงาน และการประเมินผลเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

เมื่อพิจารณาเชิงลึกในแต่ละด้านของงานวิชาการ พบว่า แนวทางที่พัฒนาขึ้นในด้านการนิเทศภายใน มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของชลิดา จันทรเจ็ก และคณะ (2567) ที่พบว่า การนิเทศภายในส่งผลเชิงบวกต่อสมรรถนะครูและสามารถยกระดับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีนัยสำคัญ ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของพัชรียา เทพณรงค์ (2568) ที่พบว่า การพัฒนาสมรรถนะครูด้านเทคโนโลยีช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้และความพึงพอใจของครูในระดับสูง ส่วนด้านการวัดและประเมินผล สอดคล้องกับงานวิจัยของวราภรณ์ ทองโชติ (2567) ที่พบว่า การพัฒนาระบบการประเมินควรมุ่งเน้นความหลากหลายของวิธีการประเมินและการนำผลไปใช้พัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง

จากการสังเคราะห์เชิงอภิปรายสามารถสรุปได้ว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 ที่พัฒนาขึ้นมีจุดเด่นสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ 1) มีฐานมาจากข้อมูลเชิงประจักษ์ในบริบทจริงของสถานศึกษา 2) มีโครงสร้างครอบคลุมภารกิจงานวิชาการอย่างเป็นระบบและครบถ้วน และ 3) มีหลักคุณธรรมเป็นฐานรองรับ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความร่วมมือ ลดความขัดแย้ง และเพิ่มประสิทธิผลของการดำเนินงานในองค์กร แนวทางดังกล่าวสามารถอธิบายได้ในฐานะรูปแบบการบริหารเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงระหว่างประสิทธิภาพเชิงวิชาการกับคุณธรรมทางสังคม อันเป็นปัจจัยสำคัญต่อการยกระดับคุณภาพสถานศึกษาในบริบทการศึกษาไทย โดยเฉพาะในยุคที่การบริหารจัดการศึกษาจำเป็นต้องอาศัยทั้งความเชี่ยวชาญทางวิชาการและความร่วมมือของบุคลากรทุกภาคส่วนอย่างสมดุลและยั่งยืน

3. ผลการนำเสนอและประเมินแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช พบว่า แนวทางดังกล่าวมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและสามารถนำไปใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ ทั้งนี้ แนวทางมีลักษณะสำคัญคือการบูรณาการงานวิชาการ 5 ด้าน กระบวนการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง และหลักสารานุกรม 6 ในฐานะฐานคุณธรรมขององค์กร โดยมุ่งเน้นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน และการใช้ข้อมูลเพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

ด้านความเหมาะสม แนวทางดังกล่าวมีความสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาไทย เนื่องจากสามารถเชื่อมโยงระบบงานและระบบคนเข้าด้วยกันอย่างสมดุล โดยใช้หลักสารานุกรม 6 เป็นกลไกหล่อหลอมความสัมพันธ์ในองค์กร ส่งเสริมความร่วมมือและความสามัคคีในการทำงาน อันเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานของนาริรัตน์ ปันดี (2568) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 ช่วยให้ผู้บุคลากรมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงานและเพิ่มประสิทธิภาพขององค์กรอย่างมีนัยสำคัญ

ด้านความเป็นไปได้ แนวทางสามารถนำไปใช้ได้จริง เนื่องจากเป็นการพัฒนาต่อยอดจากแนวปฏิบัติเดิมของสถานศึกษา โดยเน้นการปรับกระบวนการให้มีความเป็นระบบ โปร่งใส และมีส่วนร่วมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมในมิติการวางแผน การตัดสินใจ และการประเมินผล ซึ่งเป็นจุดที่ยังต้องพัฒนา ผลการวิจัยในประเด็นนี้สอดคล้องกับงานของจักรพันธ์ แก้วพันธ์ และพิภพ วังเงิน (2566) ที่พบว่า การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและตัดสินใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพ

ด้านความเป็นประโยชน์ แนวทางดังกล่าวก่อให้เกิดผลลัพธ์เชิงบวกในหลายระดับ กล่าวคือ ช่วยให้ผู้บริหารสามารถดำเนินงานได้อย่างเป็นระบบ ครูและบุคลากรเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงานและทำงานเป็นทีมมากขึ้น ขณะเดียวกันยังส่งผลให้การจัดการศึกษาสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอันนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับงานของชญากาญจน์ ศรีเนตร (2565) ที่พบว่า

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนช่วยให้สถานศึกษาพัฒนาได้อย่างมีคุณภาพและตอบสนองต่อบริบทสังคมได้ดียิ่งขึ้น

เมื่อสังเคราะห์ในภาพรวม ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า แนวทางการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การมีโครงสร้างและกระบวนการที่ชัดเจน การเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมอย่างแท้จริง การใช้ข้อมูลเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และการมีฐานคุณธรรมองค์กรที่เกื้อหนุนการทำงานร่วมกัน ซึ่งในงานวิจัยนี้ได้ยกระดับผ่านการบูรณาการหลักสราณียธรรม 6 จึงทำให้แนวทางนี้ทั้งความสมบูรณ์เชิงระบบและความลุ่มลึกเชิงคุณธรรม และสามารถใช้เป็นกรอบในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในบริบทไทยได้อย่างยั่งยืน

องค์ความรู้การวิจัย

องค์ความรู้การวิจัยครั้งนี้ คือ การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณียธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 องค์ความรู้จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้จากการวิจัย อธิบายได้ดังนี้

แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณียธรรม 6 ของโรงเรียนในสหวิทยาเขตทุ่งใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้และพัฒนาเป็นแบบจำลองเชิงแนวคิด (Conceptual Model) ที่แสดงความสัมพันธ์ขององค์ประกอบอย่างเป็นระบบ ประกอบด้วย 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลลัพธ์ (Output) ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ปัจจัยนำเข้า (Input) เป็นองค์ประกอบพื้นฐานที่กำหนดทิศทางของการบริหารงานวิชาการ โดยครอบคลุมบริบทของสถานศึกษาและสภาพแวดล้อมภายนอก ได้แก่ ความต้องการของชุมชนและท้องถิ่น

บริบทเฉพาะของโรงเรียน นโยบายการกระจายอำนาจทางการศึกษา ตลอดจนภารกิจหลักของสถานศึกษา ปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดกรอบและแนวทางการดำเนินงานทางวิชาการให้สอดคล้องกับทั้งนโยบายระดับชาติและบริบทพื้นที่ อันจะนำไปสู่การจัดการศึกษาที่มีความเหมาะสม สอดรับกับความต้องการของผู้เรียนและชุมชนอย่างแท้จริง

2. กระบวนการ (Process) เป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมซึ่งดำเนินการในลักษณะของความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน ผ่านขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การร่วมคิด (co-thinking) การร่วมตัดสินใจ (co-decision) การร่วมวางแผน (co-planning) การร่วมปฏิบัติ (co-implementation) และการร่วมประเมินผล (co-evaluation) ทั้งนี้ กระบวนการดังกล่าวได้รับการบูรณาการเข้ากับหลักสภานโยบาย 6 อันประกอบด้วย เมตตาภาวกรรม เมตตาวิจิตรกรรม เมตตาโมกขกรรม สาธารณโภคี สีสสามัญญตา และทัญญูสามัญญตา ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ส่งเสริมความสามัคคี ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเคารพซึ่งกันและกัน และการยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างสร้างสรรค์ ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น โปร่งใส และมีประสิทธิภาพ ในมิติของการดำเนินงานวิชาการ กระบวนการดังกล่าวสามารถประยุกต์ใช้ได้อย่างครอบคลุมใน 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศภายในสถานศึกษา และการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยในแต่ละด้านมีการเปิดโอกาสให้ผู้เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผน การดำเนินงาน ไปจนถึงการติดตามและประเมินผล อันนำไปสู่การพัฒนางานวิชาการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

3. ผลลัพธ์ (Output) การดำเนินงานตามแนวทางดังกล่าวส่งผลให้เกิดการยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งในระดับองค์กรและระดับผู้เรียน กล่าวคือ ในระดับสถานศึกษา พบว่ามีระบบการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ มีความเป็นระบบ โปร่งใส และตรวจสอบได้ บุคลากรมีความร่วมมือ เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของงาน และมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรอย่างแท้จริง ขณะที่ในระดับผู้เรียน พบว่าผู้เรียนได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้าน ทั้งด้านความรู้ ทักษะ กระบวนการคิด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายของการจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคนอย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการมากขึ้น โดยเฉพาะในขั้นตอนของ การตัดสินใจและการวางแผน เพื่อสร้างความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของงานและความรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

1.2 สถานศึกษาควรพัฒนากระบวนการบริหารงานวิชาการให้ครอบคลุมทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การนิเทศภายใน การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยเน้นการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่าย และการใช้ข้อมูลจากการประเมินผลมาปรับปรุงการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง

1.3 ควรส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยึดหลักสภานโยบาย 6 เป็นแนวทางในการทำงานร่วมกัน เช่น การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน การแบ่งปันทรัพยากร และการมีเป้าหมายร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

1.4 สถานศึกษาควรจัดให้มีระบบ การนิเทศภายในอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยเน้นการให้คำแนะนำ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพครู เพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

1.5 ควรส่งเสริมการพัฒนาครูด้าน การใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อให้สามารถนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนในยุคดิจิทัล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษาการพัฒนาสมรรถนะครูด้านการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา เพื่อสนับสนุนการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 ในบริบทของสถานศึกษาระดับต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบผลการดำเนินงานทางวิชาการ

2.4 ควรศึกษาผลของการนำแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมตามหลักสารานุกรม 6 ไปใช้ในสถานศึกษา: การวิจัยเชิงทดลองหรือกึ่งทดลอง

เอกสารอ้างอิง

- จักรพันธ์ แก้วพันธ์ และ พิกพ วังเงิน. (2566). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในสถานศึกษา
ชั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. วารสารนวัตกรรม
การศึกษาและการวิจัย, 7(1), 19.
- จารุรัตน์ แก้วรอด และคณะ. (2566). การพัฒนาแบบวัดสมรรถนะการวัดและประเมินผลการเรียนรู้สำหรับครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองบัวลำภู. วารสารการวัด ประเมินผล สถิติ และการ
วิจัยทางสังคมศาสตร์, 4(2), 50.
- จุฑารัตน์ อนันต์เอื้อ. (2567). การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3. Journal of Sustainable Social Development,
2(2), 141.
- ชญากาญจน์ ศรีเนตร. (2565). กลยุทธ์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของชุมชนสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงาน
เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 6(2), 289.
- ชลิดา จันท์เจ็ก, สุดารัตน์ สารสว่าง และพร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2567). อิทธิพลของการนิเทศภายใน
สถานศึกษาที่ส่งผลกระทบต่อสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาขนาดเล็กในสังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาฉะเชิงเทรา. วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 13(4), 45.
- ณัฐดนัย โกมลาลา และคณะ. (2567). การนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิง
รุกของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1.
วารสารพุทธศาสตร์ มจร อุบลราชธานี, 6(1), 981-982.
- ณัฐภรณ์ สมภาร. (2566). การศึกษาและการวิเคราะห์หลักสารานุกรมกับการเสริมสร้างสันติวัฒนธรรมใน
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1. วิทยานิพนธ์
ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- นาริรัตน์ ปันดี. (2568). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณียธรรม 6 ของคณะกรรมการสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. วารสารสังคมพัฒนาศาสตร์, 8(10), 257.
- นิเวศน์ วงศ์สุวรรณ และอินดา ศิริวรรณ. (2560). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 4(1), 176-177.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: สรีวิยาสาน.
- ปาลิดา นามเสนาะ. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมตามหลักสราณียธรรม 6 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา. วารสาร มจร บาลีศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์, 9(1), 197.
- พรทิพย์ เลื่อมใส. (2567). การบริหารงานวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนราชมนตรี (ปทุม-เชียงใหม่) เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร. วารสารชมรมบัณฑิตศิลป์, 2(2), 70.
- พระมหาชนะชัย คำแก้ว. (2568). การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมที่เกิดประสิทธิผล. วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร, 8(1), 435.
- พัชรียา เทพณรงค์. (2568). การพัฒนาสมรรถนะครูด้านการพัฒนาและใช้สื่อวัตกรรมการเทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนกะปงสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพังงา. วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 7(3), 159.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2560) ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก หน้า 1. (6 เมษายน 2560).
- วราภรณ์ ทองโชติ. (2567). แนวทางการพัฒนาระบบงานวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของโรงเรียนมัธยมพื้นที่ภูเขาสูงในถิ่นทุรกันดาร จังหวัดตาก. Journal of Buddhist Education and Research, 10(3), 635.
- ศุภชัย บุญนาง. (2565). การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนเหนือ. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.
- สุรัตน์ ศรีตาเดช และคณะ. (2568). การนิเทศภายในยุคดิจิทัลของสถานศึกษาในเครือข่ายอุดรพัฒนาการศึกษา อำเภอดอยเต่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5. วารสาร มจร. ตรีภูมิศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์, 9(4), 253-254.
- อัศรพล นกทอง. (2564). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักสราณียธรรม 6 ของโรงเรียนในอำเภอยะลา จังหวัดนครสวรรค์. บัณฑิตศึกษาศาสตร์ปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 9(1), 2.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for research activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.